

BANKA SLOVENIJE

Prikazi in analize IX/3 (julij 2001), Ljubljana

GIBANJE KAPITALSKE USTREZNOSTI BANK V SLOVENIJI TER VPLIV POVEZOVANJA BANK NA KAPITALSKO USTREZNOST BANK IN BANČNEGA SISTEMA

Franc Remšak
Tatjana Šuler*

Povzetek

Prispevek se v prvem delu osredotoča na stanje regulative in na gibanje količnika kapitalne ustreznosti bank v Sloveniji v preteklih letih. Povdarjene so glavne značilnosti gibanja kapitala in tveganju prilagojene aktive in značilnosti v strukturi in velikosti obeh kategorij po posameznih skupinah bank. Velikost kapitala in tveganju prilagojene aktive za banke delujeta kot omejitveni dejavnik za nove naložbe v druge banke, bodisi zaradi njihove velikosti ali zaradi tega, ker obseg njihovih sedanjih naložb že v znatni meri znižuje kapitalno ustreznost bank. V drugem delu ocenjujemo, kakšen je vpliv nakupov in združitvev bank na njihovo kapitalno ustreznost oziroma na kapitalno ustreznost celotnega bančnega sistema. V zvezi s tem ugotavljamo, da je pri nakupih ključno razmerje med vrednostjo organizacije, ki jo banka kupuje in tveganju prilagojeno aktivo banke, medtem ko je vloga kapitala banke spremenljiva in odvisna od višine deleža. Na koncu ugotovimo, da je kapitalna ustreznost našega bančnega sistema razmeroma neobčutljiva na združitve bank in da so predvsem nakupi tisti, ki lahko prinesejo večje spremembe.

Abstract

In its first part the analysis focuses on the extent of central bank regulation and the volatility of the capital adequacy ratio of Slovenian banks in the recent past. The main features of changes in capital and risk weighted assets are highlighted along with the most important elements in the structure and size of both categories for selected groups of banks. The size of capital and the risk weighted assets of banks act as a restrictive factor with regard to new investments into other banks, the reason being either the size of the investment itself or the impact it has on capital adequacy since in most cases the extent of past investments has already weakened their starting position. In the second part of the analysis, we can find an estimation of the degree of impact of mergers and acquisitions among banks on their capital adequacy and its effect on the capital adequacy of the Slovenian banking system as a whole. It was found in general, that the key element in terms of acquisitions is the ratio between the value of the financial organization which is subject to acquisition by a bank and risk weighted assets, while the importance of bank capital is prone to change as well as it is dependent upon the percentage of ownership. In conclusion, we find out that the capital adequacy of the Slovenian banking system is not vulnerable to mergers and that especially acquisitions could bring greater changes.

* Franc Remšak in Tatjana Šuler sta zaposlena v Analitsko raziskovalnem centru Banke Slovenije. Tel. 433-4173, e-mail: franc.remsak@bsi.si, tatjana.suler@bsi.si.

UVOD

Kapitalska ustreznost je ustrezno razmerje med kapitalom, kot čistim premoženjem banke in tvegano aktivo, ali povedano drugače, pokritost nepričakovanih izgub bank z njihovim čistim premoženjem/kapitalom. Pomembna je tako za posamezno banko (mislimo predvsem na solventnostni vidik poslovanja) kot za celoten bančni sistem (sistemsko zaupanje v banke). Banka bi naj z ustrezno višino kapitala zmanjšala tveganje nesolventnosti in s tem potencialne stroške za imetnike depozitov oziroma s kapitalom pokrivala višino nepričakovanih izgub, ki se lahko realizirajo, ali drugače, bila naj bi čimbolj varna. Ker tveganje, da bodo izgube nastale in višina kapitala, ki naj bi jih še pokrila ne more biti zgolj v domeni lastnikov in uprave posamezne banke, je zaradi ohranjanja zaupanja v sistem pri nas pristojna centralna banka.¹ Ker sta glavna razloga za spreminjanje kapitalske ustreznosti spreminjanje *kapitala bank in tveganju prilagojene aktive* na eni strani, ter na drugi strani *povezovanje* bank, je naša analiza sestavljena iz dveh delov. V prvem bomo analizirali gibanje in značilnosti spreminjanja kapitalske ustreznosti in njenih komponent v Sloveniji od konca leta 1993 do marca 2001. Glede na pričakovano povezovanje bank, preko nakupov in združitvev, pa v drugem delu analiziramo, kako se povezovanje bank odraža na kapitalski ustreznosti.

1. DEFINICIJA IN TRENUTNO STANJE NA PODROČJU REGULATIVE KAPITALSKE USTREZNOSTI

Ko se banke odločajo o višini kapitala upoštevajo predvsem tri razloge (Mishkin 2001, str. 225). Določena višina kapitala je za banke pomembna, ker ščiti pred bankrotom, s kapitalom si torej banka zagotavlja *solventnost*. Po drugi strani višina kapitala vpliva na *dobičkonosnost* banke, zato lastniki kapitala niso zainteresirani za to, da je prevelik. Banke pa morajo zadostiti tudi minimalnim zahtevam po kapitalu, ki jih postavljajo regulatorji oz. nadzorne oblasti. Z vidika centralne banke je pomembna predvsem varnost oziroma solventnost vsake posamezne banke, kakor tudi celotnega sistema. V zvezi s tem centralno banko zanima predvsem, koliko nepričakovanih izgub lahko nastane pri poslovanju banke in ali ima banka dovolj kapitala/premoženja, da te izgube pokrije, zato predpisuje zajemanje in razmerje med kapitalom in tveganju prilagojeno aktivo.

1.1. Kapital in tveganju prilagojena aktiva

Kapital banke oziroma podjetja je enak ostanku sredstev po odštetju vseh dolgov ali kot npr. pravi Bueschgen (1997, str. 711), gre "za na pasivni strani bilance izkazano skupno premoženje." Kapital torej na pasivni strani bilance odseva čisto premoženje subjekta o katerega kapitalu govorimo. Predstavlja vir, iz katerega lahko podjetje/banka financira svojo dejavnost in se lahko povečuje interno² (povečevanje rezerv preko dobičkov...) ali pa kot rezultat odločitev lastnikov preko dokapitalizacije. V izogib različnim delitvam naj izpostavimo razliko med *ekonomskim* in *regulatornim* kapitalom (glej Taylor 2000, str. 9), pri čemer naj bi bil namen ekonomskega kapitala primarno omejiti verjetnost bančnega zloma kot ga zaznavajo lastniki (subjektivno ocenjevanje). Regulatorni vidik je širši in zadeva tudi sistemske vidike morebitnega propada banke oziroma zahteva, da imajo banke več kapitala, kot bi ga imele sicer, če bi upoštevale zgolj interne sisteme alokacije kapitala (Taylor 2000, str. 9).

¹ V zadnjem obdobju se v nekaterih državah vse pogosteje nadzor izvršuje v posebnih institucijah za nadzor bank ali finančni nadzor.

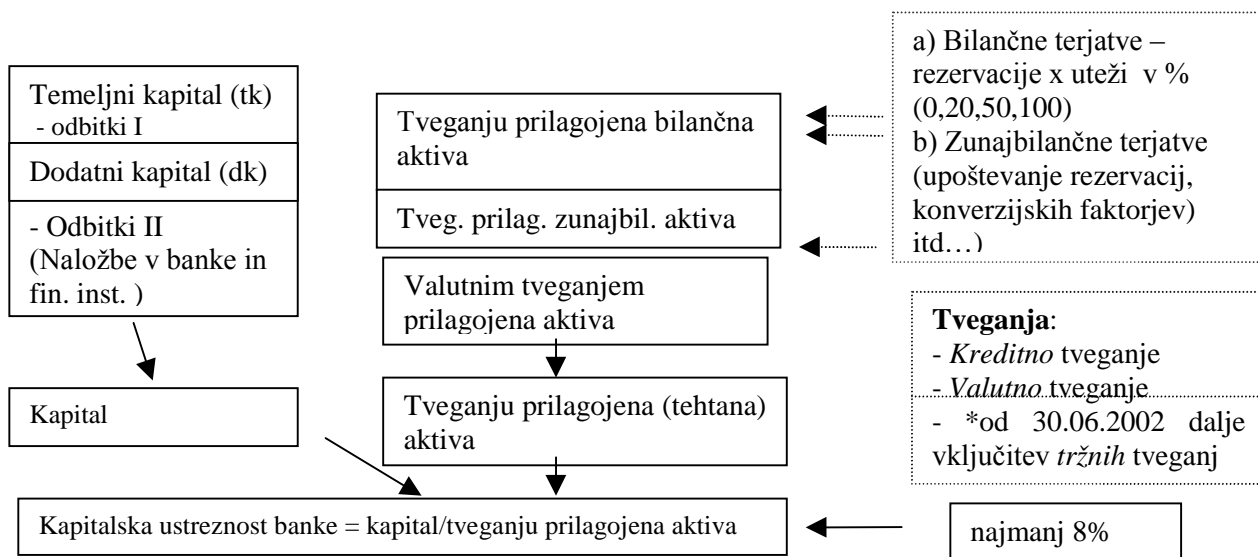
² Seveda ni namen banke povečevanje kapitala, ki bi bilo samemu sebi namen. Smiselno je, da je kapital čimbolj učinkovito izkoriščen (oz. da banka posluje tudi z ustreznim »leveragom«), kar ima posledice tudi v ustreznosti donosnosti poslovanja. V tem kontekstu želimo poudariti le, da je ohranjanje kapitala oz. vzdrževanje njegove ravni skladno z povečevanjem obsega poslovanja odraz uspešnosti in trdnosti poslovanja banke.

Tveganju prilagojena aktiva je seštevek posameznih aktivnih postavk, ki so tehtane s določenimi stopnjami tveganj (glej npr. Ur.l.št. 16/00). Sestavljena je iz bilančnih in izvenbilančnih postavk, pri čemer imajo postavke različne uteži, ki naj bi odražale tveganost naložb. V tveganju prilagojeni aktivni so zajeta predvsem kreditna tveganja. Do realizacije izgub pa lahko pride tudi zaradi drugih vrst tveganj, kot naprimer tržnega, obrestnega, likvidnostnega, deželnega, operativnega, pravnega itd.³

1.2. Stanje regulative kapitalne ustreznosti in omejitve v okviru katerih je narejena analiza

Obe kategoriji, kapital in tveganja oziroma tveganju prilagojena aktiva in s tem kapitalna ustreznost sta raztegljivi in odvisni od tega, kako ju merimo. Globalni standard za regulativno kapitalno ustreznost je postal Baselski sporazum iz leta 1988, ki priporoča, da naj znaša razmerje med kapitalom in tveganju prilagojeno aktivo najmanj 8%. Sporazum tudi natančno priporoča, kaj naj banke uvrščajo med kapital in koliko kapitala naj imajo izločenega za posamezne vrste tveganj. Sporazum je v zadnjem v obdobju v prenovi, saj je bil v juniju leta 1999 narejen prvi predlog za razpravo oz. v januarju 2001 še t.i. »drugi konzultacijski paket«, na katerega so se sprejemale pripombe do konca maja 2001, nov kapitalni sporazum pa naj bi bil uveden v letu 2004⁴. Drug pomemben del regulative predstavljajo evropske direktive. Sklepi BS iz preteklih let in spremembe, ki prihajajo, imajo osnovo predvsem v slednjih.

Shema 1: Kapitalna ustreznost po regulativi Banke Slovenije

³ Od naštetih sta najpomembnejša *kreditno tveganje*, t. j. tveganje, da kreditojemalec ne bo poravnal obveznosti do banke (prispevalo bi naj več kot 50% vseh tveganj) in *operativno tveganje*, ki je posledica tveganj v zvezi z informacijskimi sistemi in človeškim faktorjem. Slednje naj bi k vsem tveganjem prispevalo 30-40%, najpomembnejše banke pa za tovrstna tveganja (str. 4, BIS 2001) že izločajo 20% ali več njihovega internega kapitala.

⁴ Baselski odbor pripravlja nov *tristebni način* ugotavljanja kapitalne ustreznosti, ki bo temeljil na prenovljenem dosedanjem kvantitativnem oz. 1. stebri (drugačnem zajemanju tveganj, saj bodo poleg (spremenjenih) zajemanj kreditnih tveganj in tržnih tveganj zajeta tudi operativna tveganja), 2. stebri oz. regulativnem nadzoru in 3. stebri oz. tržni disciplini (glej npr. BCBS 2001; »The New Basel Capital Accord: an explanatory note«) V okviru 1. stebra, ki zadeva izračun minimalnih kapitalnih zahtev bodo banke lahko uporabljale bodisi standardiziran način ali pa način, ki bo temeljil na internih ratingih. V okviru standardiziranega načina bo prišlo do zanimivih sprememb pri načinu merjenja tveganosti dolžnikov oz. utežeh. Pri ocenjevanju tveganosti *držav* naj bi zunanji ratingi nadomestili razlikovanje med državami OECD in tistimi, ki to niso z ratingi, pri ocenjevanju tveganosti *bank* pa bodo lahko banke imele tudi boljšo oceno od tveganosti države, v kolikor jo bodo pridobile od zunanjih rating agencij. Najpomembnejša novost pa bo odprava največje pomanjkljivosti sporazuma iz leta 1988, saj za terjatve do podjetij ne bo več veljala zgolj »splošna« utež 100%. Možna bo tudi 20% ali 50% za podjetja z visoko boniteto oz. 150% za tista z slabo. Podobno naj bi veljalo za države.

Iz sheme je razvidno, da je kapital banke sestavljen iz temeljnega in dodatnega kapitala (največ v višini temeljnega kapitala) in korigiran za določene odbitke. Namen teh korekcij je pridobiti realnejšo oceno kapitala.⁵ Po drugi strani je osnova, s katero tako opredeljeni kapital primerjamo, tehtana in izvira predvsem iz kreditnih tveganj. Najprej se bilančne terjatve in izvenbilančne postavke zmanjšajo za oblikovane posebne rezervacije⁶, potem pa se te tehtajo in po teži različno vstopajo v tehtano tvegano aktivo.⁷ Nas bo v nadaljevanju zanimala zgolj celotna tveganju prilagojena bilančna in zunajbilančna aktiva. Od druge polovice leta 2002 naprej bodo morale banke sicer zajemati tudi tržna tveganja, imele pa bodo možnost vključevati tudi dodaten kapital (t.i. Tier 3) zanje, oziroma bodo morale imeti v skladu z Baselskimi standardi in evropskimi direktivami ločene t.i. bilančne postavke in postavke trgovanja. Vendar naš namen ni ukvarjanje s temi spremembami, saj tržna tveganja do sedaj še niso vplivala na gibanje kapitalske ustreznosti, po drugi strani pa v okviru sedanjih razmer ocene vpliva nakupov oziroma združevanja bank še nimajo vpliva nanje.

2. GIBANJE IN ZNAČILNOSTI KAPITALSKE USTREZNOSTI BANK V SLOVENIJI OD KONCA LETA 1993 DO MARCA 2001

2.1. Gibanje kapitalske ustreznosti slovenskih bank v zadnjih letih

Gibanje *kapitalske ustreznosti*⁸ slovenskih bank od leta 1993 lahko v grobem razdelimo na dve obdobji, povečevanje do konca leta 1995, ko je le-ta dosegla 21,5% in zatem padanje. Ustreznost celotnega sistema po zadnjem preseku marca 2001 je že padla pod raven s konca leta 1993. Natančneje lahko drugo obdobje razdelimo na "nihajoče" do sredine leta 1997, saj je ustreznost v prvem polletju 1997 celo porasla, "intenzivno padajoče" od junija 1997 pa do junija 1999, in potem "umirjeno padajoče" od junija 1999 do marca 2000.

Na hitrejšo rast kapitala od tvegane aktive *do konca leta 1995* so vplivale predvsem strožje zahteve Banke Slovenije glede minimalnega kapitala, potrebnega za dovoljenje pri opravljanju bančnih poslov (Sklep o pogojih in merilih za izdajo dovoljenja za poslovanje bank). Banka Slovenije je s spremembo leta 1993 (Ur. l. št. 46/1993) zvišala ustanovitveni kapital na 680 mio SIT. Na novo so bili določeni tudi zneski potrebni za pridobitev dovoljenja za določen obseg poslovanja. Zahtevan "prag" za opravljanje vseh poslov se je povišal na 4.080 mio SIT kapitala. Banke so morale v prilagoditvenem obdobju do 30.09.1994 izpolniti 50% zahtevanega zneska, ostalih 50% pa do 30.09.1995. Pričakovanja BS, ki so imela takrat namen tudi pripeljati do določenih strateških povezav in koncentracije bank, se niso izpolnila. Banke so namreč na povečane zahteve odgovorile z *dodatnim zbiranjem kapitala*, največkrat preko izdajanja vrednostnih papirjev.

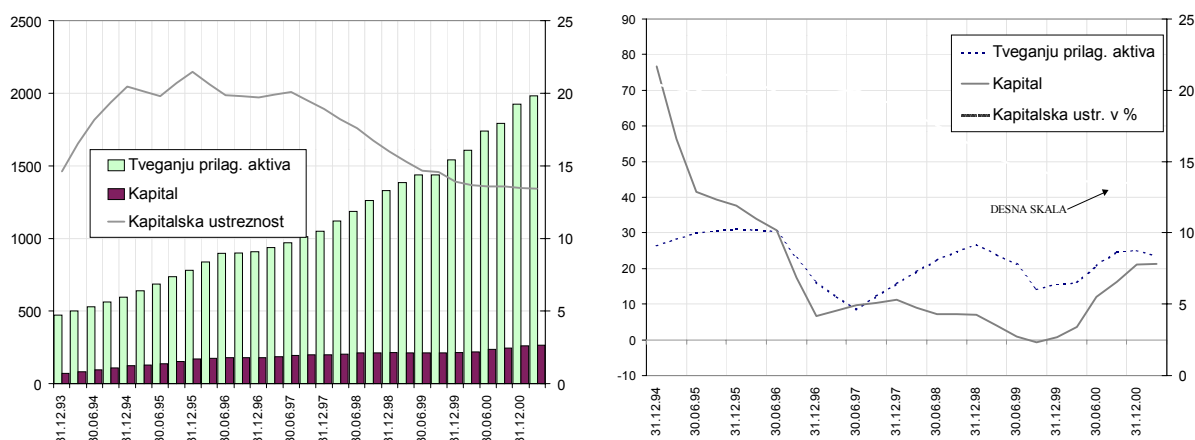
⁵ Temeljni kapital (Tier 1) predstavlja kvalitetnejši in dražji vir kot dodatni kapital (Tier 2). Baselski odbor pa npr. obravnava kot ključna elementa kapitala lastniški (equity) kapital in razkrite rezerve (disclosed reserves), ki sta del temeljnega kapitala. Ključni razlog za odštevanje naložb bank v druge banke in podjetja je, po mnenju odbora (1998, str. 6) »preprečiti večkratno rabo istih resursov kapitala v različnih delih skupine«. Natančnejšo strukturo kapitala in tvegane tehtane aktive najdete na (<http://www/bis.org>).

⁶ Povečevanje posebnih rezervacij zmanjšuje tveganju prilagojeno aktivo, ker banka rezervira del sredstev glede na bonitetno klasifikacijo svoje terjatve, vendar tudi kapital. Stroški oblikovanja rezervacij namreč povečujejo odhodke in zmanjšujejo poslovni izid, kar je enako zmanjševanju kapitala.

⁷ Pri tem so bilančne in zunajbilančne terjatve glede na obliko zavarovanja in dolžnika tehtane z utežmi, 0, 20, 50 ali 100%, oz. za zunajbilančno aktivo pretvorjene s konverzijskimi faktorji in tvorijo skupaj tveganju prilagojeno aktivo. Uteži za posamezne vrste naložb so odvisne od kvalitete terjatev. Utež 0% imajo na primer bankovci, terjatve do RS, EU, centralnih bank..., utež 20% terjatve do domačih bank in do tujih prvovrstnih bank, utež 50% terjatve zavarovane s hipoteko in utež 100% naložbe v osnovna sredstva, kredite podjetjem in prebivalstvu..

⁸ Pri opredelitvi kategorije kapitala je do junija 1999 glede na takrat veljavno metodologijo upoštevan tedanji izraz "jamstveni kapital", od takrat naprej pa "kapital, ki gre v izračun ustreznosti". Enako se pri tveganju aktivih razume za isto obdobje pojem "tehtana rizična aktiva" in od junija 1999 dalje "tveganju prilagojena aktiva."

Slika 1a: Kapitalska ustreznost bank v Sloveniji 1993-2001 (levo zneski v mlrd SIT, desno količnik kapitalske ustreznosti v %). **Slika 2b:** Medletne stopnje rasti tveganju prilagojene aktive in kapitala (levo) in gibanje količnika kapitalske ustreznosti v % (desno)

Vir: Banka Slovenije.⁹

V obdobju najhitreje padajoče ustreznosti (od junija 1997 dalje) je k hitrejši rasti tveganju prilagojene aktive od rasti kapitala največ pripomogla kreditna aktivnost bank. Tudi neposredne *metodološke spremembe*¹⁰ s strani Banke Slovenije so dodatno zniževale kapitalsko ustreznost. Banka Slovenije je od leta 1996 dalje zaostrovala izkazovanje kapitala in striktnije vplivala na zajemanje bilančnih in zunabilančnih postavk v tveganju prilagojeno aktivo, kar je imelo za posledico tako povečevanje odbitnih postavk kapitala kot tudi povečevanje tveganju prilagojene aktive.

Od marca 1993 do marca 2001 je kapital, ki šteje v izračun kapitalske ustreznosti porasel za 3,9-krat, tveganju prilagojena aktiva pa za 4,2-krat. Pri tem je v prvem obdobju (intenzivno naraščanje ustreznosti), torej od 31.12.1993 do konca leta 1995, kapital porasel za 143,2%, tvegana aktiva pa le za 65,7%, zaradi česar je ustreznost porasla za 6,8 odstotnih točk na 21,5%. Od najvišje ustreznosti leta 1995 pa do konca marca 2001 je bilo gibanje obratno: 154,0% porast tveganju prilagojene aktive in le 58,8% porast kapitala. Če opazujemo le zadnjih sedem četrtletij do 31.03.2001, je kapital porasel za 26,3%, tveganju prilagojena aktiva pa za 37,8% oziroma je ustreznost padla za 1,2 odstotne točke. Če rasti teh kategorij prevedemo v povprečne četrtletne stopnje rasti, raste kapital v povprečju v celotnem obdobju po stopnji 4,8%, tvegana aktiva pa po 5,1%.

2.2. Nekatere značilnosti gibanja kapitala in tveganju prilagojene aktive

Naj nakažemo nekatere razloge za gibanje kapitalske ustreznosti v zadnjih letih. V zvezi s tem je zanimivo, kaj se je dogajalo s kapitalom, ki se upošteva v izračunu kapitalske ustreznosti in s tveganju prilagojeno aktivo, kar zadeva slednjo, tudi v primerjavi z obsegom celotnega poslovanja ter krediti gospodarstvu in prebivalstvu.

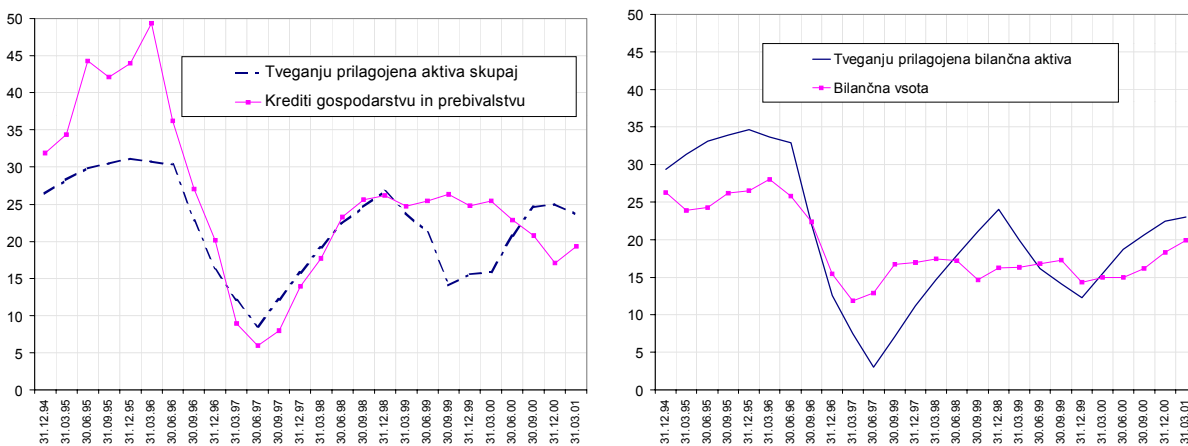
⁹ Ker so banke poročale do junija 1999 polletno, od takrat dalje pa morajo četrtletno so za *sliki 1a in 1b* polletna povečanja do junija 1999 pretvorjena v četrtletna tako, da je vsako polletno povečanje kapitala in tveganju prilagojene aktive razdeljeno na polovico prirasta in dodano prejšnjemu polletnemu podatku. Enako velja tudi za *sliki 2a in 2b* oz. 3.

¹⁰ V preteklih letih je prihajalo do številnih metodoloških sprememb (Sklepi v Ur.l.RS št., osnovni 55/93, spremembe 66/93, 46/94, 10/95, 54/95, 25/97, 32/99, 122/00, 16/01).

Na rast *kapitala* so pomembno vplivale odbitne¹¹ postavke, ki se odštevajo od temeljnega kapitala (lastne delnice, neopredmetena dolgoročna sredstva, izguba, revalorizacija osnovnih sredstev in kapitalskih naložb). Njihov delež v temeljnem kapitalu je večinoma naraščal skozi celotno obdobje in marca 2001 dosegel skoraj 30%. Odbitne postavke zaradi naložb bank v druge banke in finančne organizacije in naložb bank v nelikvidna sredstva (od leta 1999) so po padcu v letu 1994 počasneje pridobivale na velikosti, vendar so dvakrat občutneje poskočile zaradi metodoloških vzrokov.¹²

Na naraščanje *tveganju prilagojene aktive* so pomembno vplivali krediti gospodarstvu in prebivalstvu.¹³ Iz *slike 2a* je razvidno, da je povečevanje medletnih stopenj rasti kreditov gospodarstvu in prebivalstvu, posebno je to vidno iz medletnih stopenj rasti od druge polovice leta 1997 do prvega četrletja 2000, vplivalo tudi na povečanje rasti tveganju prilagojene bilančne kot tudi celotne tveganju prilagojene aktive. Po drugi strani je za obdobje do 30.06.1997

Slika 2a: Medletne stopnje rasti kreditov gospodarstvu in prebivalstvu (zmanjšanih za oblikovane posebne rezervacije)¹⁴, in tveganju prilagojene aktive; Slika 2b: medletne stopnje rasti tveganju prilagojene aktive in bilančne vsote

Vir: Banka Slovenije, glej opombo 9.

značilno upadanje stopenj rasti tveganju prilagojene aktive, kar je gotovo sovpadalo tudi z zaključkom procesa sanacije obeh državnih bank v teh letih. Iz *slike 2b* vidimo, da so medletne stopnje rasti *tveganju prilagojene bilančne aktive* od prvega polletja 1998 do polovice leta 1999 prehitvale rast bilančne vsote.¹⁵ To pa sovpada z rastjo kreditov, kjer so stopnje rasti vztrajale nad 25 odstotkov še do prvega četrletja 2000. Vztrajanje visokih rasti

¹¹ Tako je knjigovodski kapital bank v marcu 2001 znašal 324 mlrd SIT oziroma slabih 10% bilančne vsote bank in je presegal kapital, ki šteje v izračun ustreznosti za okrog 58 mlrd SIT. Če ne bi bilo odbitnih postavk, ki zmanjšujejo sam temeljni kapital in dodatno v 2. fazi še seštevek temeljnega in dodatnega kapitala zaradi naložb, bi slednji presegal prvega.

¹² Prvič konec leta 1996, ko so morale začeti banke odštevati tudi naložbe domačih bank v tuje banke in drugič v letu 1998, ko je na to vplivala sprememba računovodske metode obračunavanja kapitalskih naložb.

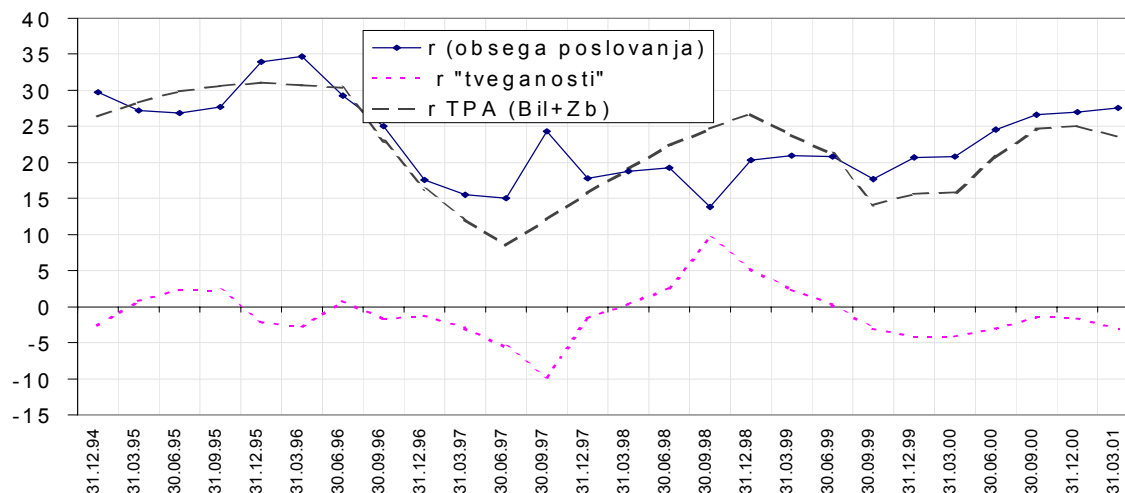
¹³ Ti predstavljajo največji del v strukturi tveganju prilagojene aktive. Rangiramo jih glede na kvaliteto zavarovanja. Terjatve do prebivalstva in gospodarstva, ki niso zavarovane npr. z zastavo nepremičnin ali z jamstvi RS, štejejo v tveganju prilagojeno aktivo po odbitku rezervacij za tveganja (tudi za izključene prihodke) v 100%.

¹⁴ Od kreditov prebivalstvu in gospodarstvu smo odšteli izključene prihodke.

¹⁵ Prispevek povečevanja kreditov gospodarstvu in prebivalstvu v povečevanju bilančne vsote je pomemben, saj znaša v celotnem obdobju dobro polovico, od druge polovice leta 1997 do marca leta 2001 pa 53%.

kreditov gospodarstvu in prebivalstvu¹⁶ skupaj se je v lanskem letu umirilo, ponovno pa je začelo naraščati šele letos v prvem četrtletju.

Slika 3: Medletne stopnje rasti "tveganosti", tveganju prilagojene aktive in obsega bilančnega in izvenbilančnega poslovanja skupaj (v %)

Iz drugega zornega kota lahko pridemo do podobnih zaključkov še na naslednji način. Če tveganju prilagojeno *bilančno* in *zunajbilančno* aktivo delimo s skupnim obsegom poslovanja t.j. s knjigovodsko bilančno in izvenbilančno aktivo skupaj¹⁷ in to definiramo kot neke vrste »tveganost poslovanja«, lahko po spremembi kvocienta v stopnje rasti¹⁸ izračunamo prispevek obsega poslovanja in "tveganosti"¹⁹ k tveganju prilagojeni aktivi. Ugotovimo lahko, da je bil prispevek tveganosti največji v letih 1998 in 1999, vendar tudi, da je medletna rast obsega poslovanja od septembra 1999 dalje prehitela rast tveganju prilagojene aktive, kar pomeni, da je bilo "uvrščanje" postavk v tveganju prilagojeno bilančno in izvenbilančno aktivo skupaj od takrat dalje počasnejše od rasti obsega poslovanja.

2.3. Značilnosti strukture kapitalske ustreznosti bank v zadnjem obdobju, razlike po skupinah bank in izgledi za prihodnost

2.3.1. Razlike med sistemom in po skupinah bank

Tabela 1 prikazuje strukturo kapitala in tveganju prilagojene aktive. Pri *kapitalu* se v zadnjem obdobju povečuje razmerje med dodatnim in temeljnim kapitalom. *Dodatni kapital*, ki je še marca 1999 znašal manj kot 20% *temeljnega* kapitala se je povzpел nad četrtino, čeprav je edina omejitev pri velikosti dodatnega kapitala ta, da ne sme presegati višine temeljnega

¹⁶ V tem kontekstu je seveda potrebno izpostaviti, da sama stopnja kreditiranja prebivalstva pada že vse od kulminacije v sredini leta 1999, obenem pa je s strani prebivalstva od 3. četrtletja 1999 dalje prisotno neto razdolževanje pri bankah.

¹⁷ Marca 2001 je tveganju prilagojena bilančna aktiva (vir: podatki za kapitalsko ustreznost) predstavljala 47% celotne bilančne vsote (vir: knjigovodski podatki), tveganju prilagojena zunajbilančna aktiva (vir: podatki za kapitalsko ustreznost) pa 10,8% celotnega zunajbilančnega obsega poslovanja (vir: knjigovodski podatki), torej tistega, ki gre v tveganju prilagojeno izvenbilančno aktivo skupaj z bilančnimi podatki.

¹⁸ Če izraz $\frac{(TPA)_{(Bil+Zb)}}{A_{(Bil+Zb)}} = tveg$ logaritmiramo in odvajamo po času dobimo stopnje rasti

$r(TPA)_{(Bil+Zb)} = r(tveg) + rA_{(Bil+Zb)}$, ki so prikazane na sliki 3.

¹⁹ Povdarimo naj, da je to zgolj "tveganost", ki jo dobimo na podlagi primerjave tveganju prilagojene aktive, merjene po metodologiji za kapitalsko ustreznost, z obsegom celotne bilančne in zunajbilančne aktive, in da ni nujno, da je to dejanska tveganost. Vendar pa lahko trdimo, da povečevanje razmerja med obema lahko odraža (npr. že zaradi narave kreditiranja t.j. podjetij in prebivalstva) povečanje tveganosti v bančnem sistemu.

kapitala.²⁰ Torej bi se lahko teoretično povečal skoraj za štirikrat. *Odbitne postavke II*, torej tiste zaradi naložb, pa so približno enake višini dodatnega kapitala.

V strukturi *tveganju prilagojene aktive* predstavlja skoraj 80% tveganju prilagojena bilančna aktiva, tveganju prilagojena zunajbilančna aktiva I (razne garancije, akreditivi, druga npr. nezavarovana zunajbilančna aktiva...) pa se giblje okoli ravni 20%. Tveganju prilagojena zunajbilančna aktiva II je v strukturi tvegane aktive zaenkrat še nepomembna, vendar je pričakovati, da bo sčasoma pridobivala na pomenu pri večjih bankah oziroma tistih, ki bodo povečevale obseg poslovanja tudi z izvedenimi finančnimi instrumenti.²¹ *Valutnim tveganjem prilagojena aktiva*, ki se prišteva imenovalcu od junija 2000, predstavlja manj kot 3% celotne tveganju prilagojene aktive.²² Razmerja med posameznimi agregiranimi skupinami kapitala in tveganju prilagojene aktive so torej razmeroma stabilna in iz tabele je razvidno, da imajo banke še razmeroma veliko prostora za povečevanje dodatnega kapitala.

Tabela 1: Struktura kapitala in tveganju prilagojene aktive bank od 30.06.1999 do 31.03.2001

	Stanje v mlrd SIT							
	Q2 99	strukt.	Q2 00	strukt.	Q4 00	strukt.	Q1 01	strukt.
1. Temeljni kapital	210,3		228,6	96,3	241,9	101,9	250,1	
2. Dodatni kapital	38,6	18,3	50,6	21,3	63,8	26,9	64,5	25,8
3. Zmanjšanje (-) = Odbitne postavke II	38,0		41,9	17,6	45,9	19,3	48,2	
I. Kapital (1+2+3)	210,9		237,3	100,0	259,7	109,4	266,5	
4. Tveganju prilagojena <i>bilančna</i> aktiva	1.142,1	79,3	1.355,7	78,0	1.493,0	77,5	1.583,4	79,8
5. Tveganju prilag. zunajbil. aktiva I.	297,6	20,7	333,2	19,2	374,8	19,5	349,3	17,6
6. Tveganju prilag. zunajbil. aktiva II.	0,8	0,1	1,9	0,1	2,2	0,1	1,1	0,1
7. <i>Valutnim tveganjem prilagojena aktiva*</i>			48,1		55,7	2,9	50,9	2,6
II. Tveganju prilagojena aktiva (4 do 7)*	1.440,4	100,0	1.738,9	100,0	1.925,6	100,0	1.984,6	100,0
III. Kapitalska ustreznost v % (I/II)	14,6		13,6		13,5		13,4	
<i>Velike banke</i>	10,4		10,2		10,4		10,1	
<i>Srednje banke</i>	15,8		14,8		15,2		15,6	
<i>Majhne banke</i>	18,8		17,3		16,9		16,9	
<i>Tuje banke</i>	31,9		21,5		18,2		18,3	

* Po 30.6.2000 so v imenovalcu vštete tudi valutnim tveganjem prilagojene postavke.

Vir: Banka Slovenije.

Po posameznih skupinah bank²³ so precejšnje razlike v višini kapitalske ustreznosti in strukturi kapitala ter tveganju prilagojene aktive, najvišjo kapitalsko ustreznost pa imajo vseskozi tuje banke²⁴, sledijo jim majhne in srednje, najbližje meji 8% pa so velike banke. Vendar se je "kapitaliziranost" tujih bank zmanjševala in se približala ravni, značilni za majhne banke. Kapitalska ustreznost pa se zelo razlikuje med posameznimi bankami. Marca 2001 je najvišja ustreznost znašala kar 38,2%, najnižja pa 9,0%. Tabela 2 nam kaže bistvene sestavine kapitalske ustreznosti po skupinah bank junija 1999 in marca 2001.

Pri strukturi temeljnega kapitala se skupine bank precej razlikujejo v tem, kolikšen delež v temeljnem kapitalu predstavljajo rezerve, osnovni kapital in revalorizacijski popravek.

²⁰ Marca 2001 je ta znašal 64,5 mlrd SIT, od tega 40% podrejeni dolg. Ob polnem možnem izkoristku dodatnega kapitala, ko bi le-ta znašal 241,9 mlrd SIT, torej bi bil enak temeljnemu kapitalu, pa bi ustreznost porasla s sedanjih 13,5% na 22,7%.

²¹ Gre za del tveganju prilagojene aktive, ki zajema predvsem izvedene finančne instrumente na tujo valuto, obrestno mero, delnice.

²² Verjetno ta kategorija ne more pomembneje vplivati na slabšanje ustreznosti, saj morajo banke tekoče upoštevati svojo valutno izpostavljenost že preko izpolnjevanja odprte devizne pozicije.

²³ Banke v Sloveniji smo za ta namen razdelili na *velike, srednje, majhne in tuje*. Pri tem smo med velike banke šteli prve tri banke po bilančni vsoti, med srednje velike banke regionalne banke, ki so po bilančni vsoti razvrščene od četrtega do osmega mesta, med tuje banke tiste, ki so bile do marca 2001 v večinski tuji lasti oziroma podružnice tujih bank in med male banke ostale slovenske banke, ki ne spadajo v nobeno od teh skupin. Kapitalske ustreznosti za posamezne skupine in sistem so tukaj izračunane iz enostavnih seštevcev kapitalov in tveganju prilagojenih aktiv.

²⁴ Visoka ustreznost tujih bank je med drugim tudi posledica dejstva, da mora imeti banka ob ustanovitvi določen minimalni kapital, nima pa še veliko naložb in s tem tveganju prilagojene aktive.

Največje razlike so pri osnovnem kapitalu, saj ta npr. v celotnem bančnem sistemu predstavlja nekaj manj od četrtnine, od tega pri velikih in srednjih bankah petino, pri majhnih bankah slabo tretjino, pri tujih pa skoraj 60%. Pri revalorizacijskih popravkih so razlike manjše, delež rezerv pa je najvišji pri velikih bankah. Velike banke imajo največji delež *odbitnih postavk I* v temeljnem kapitalu. Razlog za to so odštrevki, ki izvirajo iz revalorizacije osnovnih sredstev in kapitalskih naložb.

Tabela 2: Struktura temeljnega kapitala in nekatera razmerja po skupinah bank

Struktura temeljnega kapitala (v%) brez odbitnih postavk	Junij 1999					Marec 2001				
	Sistem		velike		srednje majhne tuje	Sistem		velike		srednje majhne tuje
Osnovni kapital	25,9	25,7	15,5	25,9	64,1	24,9	20,1	20,7	30,0	59,3
Rezerve	38,6	44,6	39,9	33,5	13,3	30,0	35,7	27,9	26,2	11,1
Prenešeni dobiček preteklih let	3,7	1,3	9,1	3,5	0,5	5,2	3,4	10,3	4,0	0,2
Dobiček tekočega leta	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,6	1,7	2,8	0,1	0,2
Rezervacije za splošna bančna tveganja	0,8	1,4	0,8	0,0	0,0	2,3	3,9	1,7	0,6	0,0
Drugo=revalorizacijski popravek	31,0	27,1	34,7	37,1	22,0	36,0	35,3	36,6	39,1	29,2

Razmerja pri odbitnih postavkah in tveganju prilagojeni aktivni v %	Junij 1999					Marec 2001				
	Sistem		velike		srednje majhne tuje	Sistem		velike		srednje majhne tuje
Odbitne postavke I v temeljnem kapitalu	23,1	27,7	22,4	19,0	12,2	28,8	38,9	27,2	16,8	13,5
Odbitne II v temeljnem+dodatnem kapitalu	15,3	31,1	6,0	2,9	0,4	15,3	31,7	2,4	3,7	0,3
Dodatni vs. temeljni kapital	18,3	15,6	21,1	12,9	41,4	25,8	29,7	23,3	20,5	28,4
Bil. aktiva v tveganju prilagojeni aktivni	39,6	39,1	40,7	41,7	61,3	79,8	77,7	85,8	79,7	70,1

Vir: Banka Slovenije.

Tudi pri *odbitnih postavkah II*, torej zaradi naložb v druge banke in finančne organizacije, najbolj izstopa skupina velikih bank.²⁵ Delež odbitnih postavk II v kapitalu je pri ostalih skupinah bank minimalen. Pri razmerju med dodatnim in temeljnim kapitalom so imele še do septembra 2000 največji delež tuje banke. Vendar se je pomembneje povečal delež dodatnega kapitala velikim bankam, pri katerih dosega marca 2001 dodatni kapital skoraj 30% temeljnega kapitala, junija 1999 pa je bil ta delež na primer le 15,6%, kar nakazuje, da te banke lažje povečujejo oblike financiranja preko dodatnega kapitala, kot ostale skupine bank. Višje razmerje med dodatnim in temeljnim kapitalom pri tej skupini bank lahko pomeni, da ta skupina bank lažje pride do tovrstnega kapitala, kot ostale skupine bank. Pri skupini tujih bank izstopa tudi delež *zunajbilančne tvegane aktive v celotni tveganju prilagojeni aktivni*, saj je bil marca 2001 na 35%, junija 1999 pa še na 40%.

2.3.2. Izgledi za prihodnost

Glede na razlike med skupinami bank lahko zaključimo, da imajo vse skupine bank omejitve pri potencialnem povečevanju naložb v druge banke in da bi bila kapitalska ustreznost v primeru večjih novih naložb v druge banke hitro ogrožena. Velike banke so z novimi naložbami v druge banke omejene, ker se jim že sedaj odštrevajo naložbe v banke njihovih skupin ali finančne organizacije (*odbitne postavke II*), srednje in majhne banke pa, ker je njihov kapital absolutno veliko manjši. Zato imajo velike banke v primeru nadaljnega zaostajanja rasti kapitala za tvegano aktivo, oziroma predvsem v primeru večjih nakupov drugih bank majhen manevrski prostor za povečevanje naložb v druge banke. Tako je za velike banke, ki bi bile zainteresirane za dodatne naložbe doma in v tujini,²⁶ smiselna tudi dokapitalizacija. Pri obeh državnih bankah bi ta lahko potekala hkrati z delom privatizacije.

²⁵ Zato največje slovenske banke trenutno ne morejo znatneje povečevati *novih* lastniških naložb v domačem ali tujem bančnem sistemu, saj se nahajajo relativno blizu meje 8%. V marcu leta 2001 je bilo na primer od 72 mlrd SIT odbitkov v temeljnem kapitalu 41,2 mlrd SIT skoncentriranih pri prvih treh bankah po velikosti, pri odbitnih postavkah zaradi naložb pa od 48,1 mlrd SIT kar 43,6 mlrd SIT.

²⁶ Nekaj takšnih izraženih interesov je v zadnjem času že zaznati s strani velikih, predvsem obeh državnih bank za trge bivše Jugoslavije.

Bančni sistem sicer še zmeraj dosega solidno kapitalsko ustreznost, zato ni potrebe po "kapitalizaciji", ki bi bila sama sebi namen. V primeru nadaljnjega zmanjševanja kapitalne ustreznosti banke še zmeraj lahko izboljšujejo "kvaliteto" aktive, npr. preko povečevanja naložb v državne vrednostne papirje (pri tem so omejene z davkom na bilančno vsoto), kapital pa povečujejo preko trenutno ugodnih poslovnih rezultatov (rezerve, splošne rezervacije), čeprav se s tem soočajo s problemi obdavčljivosti.

3. VPLIV POVEZOVANJA BANK NA NJIHOVO KAPITALSKO USTREZNOST

Razloge, ki povzročajo spremembe kapitalne ustreznosti lahko v grobem razdelimo na tiste, ki nastajajo znotraj banke - spreminjanje velikosti in strukture kapitala oz. tveganju prilagojene aktive - in tiste, ki izhajajo iz interakcije med bankami. V nadaljevanju nas bo zanimal predvsem vpliv povezovanja bank na njihove kapitalne ustreznosti. Podrobneje bomo spregovorili o dveh osnovnih tipih povezovanj in sicer o *nakupih deležev* v finančnih in nefinančnih organizacijah s strani bank brez namena združitve²⁷ in o *združitvah* bank z zamenjavo delnic.

3.1. Nakup

Da izračunamo kapitalno ustreznost banke oz. sistema vseh bank potem, ko banka kupi kapitalni delež v drugi finančni ali nefinančni organizaciji, je potrebno na novo ovrednotiti naložbe in odbitne postavke.

Odbitne postavke določa Sklep Banke Slovenije o kapitalni ustreznosti v treh točkah:

- Če vsota neposredne in posredne naložbe banke predstavlja več kot 10% kapitala finančne organizacije, se neposredna naložba banke odšteje od njenega kapitala.
- Vse ostale naložbe, ki meje 10% ne presežejo, seštejemo. Če vsota preseže 10% kapitala banke, ki investira, se presežek odšteje od kapitala te banke. Pri tem se ne upoštevajo tržne delnice.
- Odbitne postavke so tudi nelikvidna sredstva, razen tistih naložb bank v delnice borze in klirinško depotne družbe, ki so že odbitna postavka iz prve točke.

Za ostale naložbe bank v kapital drugih bank, finančnih in nefinančnih organizacij, ki se ne odštevajo od kapitala banke, sklep BS določa, da gredo z utežjo 100% v tveganju prilagojeno aktivo.

Iz Sklepa BS lahko razberemo, da gre torej vsaka naložba banke v nefinančno organizacijo ($x \cdot v$ v obrazcu (1)) v celoti v tveganju prilagojeno aktivo. Obrazec kapitalne ustreznosti v odvisnosti od višine deleža, ki ga banka pridobi v izbrani nefinančni organizaciji po nakupu, lahko potem zapišemo kot:

$$ku(x) = \frac{k}{t + x \cdot v} \quad (1)$$

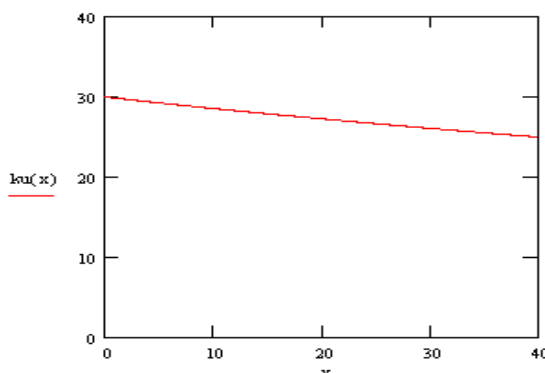
kjer je ku – kapitalna ustreznost banke, k – kapital banke (vsota temeljnega in dodatnega kapitala zmanjšana za odbitne postavke, ki izhajajo iz naložb pred nakupom), t – tveganju prilagojena aktiva banke (skupaj z valutnim tveganjem prilagojenimi postavkami), v – vrednost nefinančne organizacije in x – delež (v %), ki ga banka pridobi v izbrani nefinančni organizaciji z nakupom.

²⁷ Kadar govorimo o finančnih organizacijah mislimo s tem tudi banke.

Pri tem bomo vseskozi uporabljali predpostavko, da je cena deleža neodvisna od višine deleža (v %), da torej banka za 1% delež plača desetkrat manj kot za 10% delež. Ta predpostavka ni zelo realna, vendar nam omogoča lažje spoznavanje osnovnih značilnosti kapitalne ustreznosti, ki jih lahko potem razširimo na bolj splošne primere. Če recimo cena na enoto pade, če banka kupi večji delež, bi to pomenilo zgolj to, da bi bila krivulja kapitalne ustreznosti nekoliko bolj položna.

Če narišemo krivuljo kapitalne ustreznosti v odvisnosti od njenega deleža v kapitalu nefinančne organizacije po obrazcu (1), dobimo naslednjo sliko:

Slika 4: Kapitalna ustreznost v odvisnosti od naložbe banke v nefinančno organizacijo

Opombe k sliki: x – kapitalski delež (v odstotkih), ki ga ima banka v nefinančni družbi, ku – kapitalska ustreznost banke (v odstotkih).

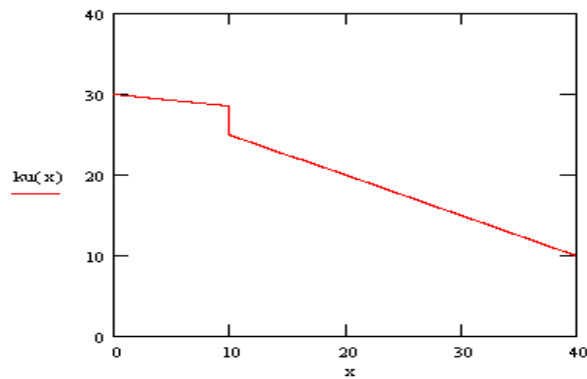
Kaj pa, če banka kupi delež v kapitalu finančne organizacije, kamor uvrščamo tudi banke. Izračun kapitalne ustreznosti smo v tem primeru nekoliko poenostavili, izračunamo jo po naslednjem obrazcu:

$$ku(x) = \begin{cases} \frac{k}{t + x \cdot v}, & 0 \leq x + p \leq 0,1 \\ \frac{k - x \cdot v}{t}, & 0,1 < x + p \leq 1 \end{cases} \quad (2)$$

Oznake imajo enak pomen, kot v primeru naložbe v kapitalski delež nefinančne organizacije. Tudi v tem primeru je ku – kapitalska ustreznost, k – kapital in t – tveganju prilagojena aktiva banke, medtem ko je v - vrednost finančne organizacije ter x - delež, ki ga v tej organizaciji pridobi banka neposredno in p - posredno.

V zgornji definiciji smo torej neposredno naložbo banke v kapitalski delež finančne organizacije prišteli tveganju prilagojeni aktivi banke, če v izbrani finančni organizaciji skupaj s posredno naložbo ne predstavlja več kot 10% kapitala, v nasprotnem primeru jo odštejemo od kapitala banke. To ni povsem v skladu s Sklepom BS, saj kot odbitne postavke ne upoštevamo presežka, ki izhaja iz naložb banke v kapitalne finančnih organizacij, ki posamično ne presegajo 10% kapitala teh organizacij. Vendar se tak presežek pri bankah pojavlja zelo redko. Takšno obnašanje bank je tudi bolj racionalno. Poenostavitev sicer prinaša določeno napako, vendar lahko na ta način lažje ocenimo spreminjanje kapitalne ustreznosti in razložimo njeno gibanje. Poglejmo sliko krivulje kapitalne ustreznosti:

Slika 5: Kapitalska ustreznost banke v odvisnosti od naložbe banke v finančno organizacijo

Opombe: x – kapitalski delež (v odstotkih), ki ga ima banka v finančni družbi, ku – kapitalska ustreznost banke (v odstotkih).

3.1.1. Po nakupu se kapitalska ustreznost banke zmanjša

Ne glede na to, ali gre za nakup deleža v finančni ali nefinančni organizaciji, sta krivulji kapitalske ustreznosti padajoči, kar lahko vidimo tudi iz obeh obrazcev ((1) in (2)). To pomeni, da se z vsakim nakupom kapitalska ustreznost banke zmanjša.²⁸

Kaj pa kapitalska ustreznost celotnega bančnega sistema? Če banka kupi delež v finančni ali nefinančni organizaciji od nekoga zunaj bančnega sistema, se kapitalska ustreznost bančnega sistema tako kot banke investitorke zmanjša²⁹. V primeru, da banka kupi delež v finančni ali nefinančni organizaciji od druge banke, se kapitalska ustreznost sistema lahko spremeni, če banka, ki prodaja, ne proda celotnega deleža ali če je banka, ki kupuje, v izbrani organizaciji že pred nakupom imela delež v kapitalu te organizacije.

Opomnimo še, da se v primeru, ko banka kupi delež v kapitalu finančne organizacije, spremeni le kapitalska ustreznost banke, ki je delež kupila, da se torej kapitalske ustreznosti drugih bank oz. finančnih organizacij pri tem ne spremenijo, ker se ne spremenijo njihove naložbe. Na to opozarjamo zgolj zato, ker v primeru združitve to ne bo več nujno res.

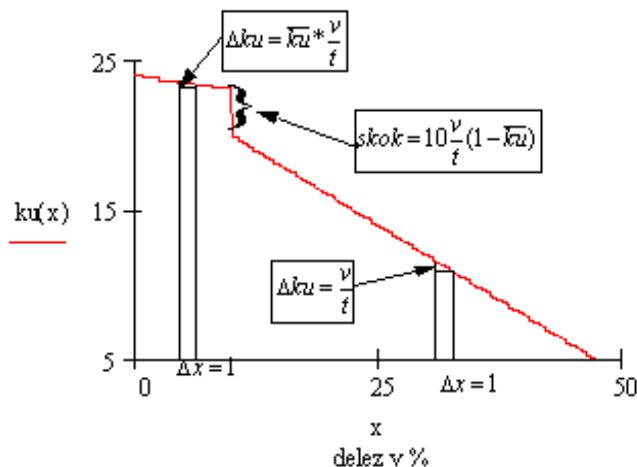
3.1.2. Ocena zmanjšanja kapitalske ustreznosti

Iz obrazcev (1) in (2) vidimo, da dokler kapitalski delež banke v kapitalu poljubne organizacije ne predstavlja več kot 10%, je izračun kapitalske ustreznosti enak, ne glede na to, ali gre za naložbo v nefinančno ali finančno organizacijo. Zato je dovolj, če poznamo spreminjanje kapitalske ustreznosti pri naložbah v finančne organizacije. Na sliki 6 so prikazane ocene zmanjšanja kapitalske ustreznosti. Kako pridemo do teh ocen in kako natančne so pa je razloženo v nadaljevanju.

²⁸ Podobno lahko ugotovimo, da se z vsako prodajo deleža v poljubni drugi organizaciji kapitalska ustreznost banke povečuje.

²⁹ Oziroma poveča v primeru prodaje.

Slika 6: Spreminjanje kapitalske ustreznosti banke pri povečanju njenega deleža v kapitalu finančne organizacije, merjeno v odstotnih točkah

Opomba: $\bar{k}u$ in t označujeta tisto kapitalsko ustreznost oz. tisto tveganju prilagojeno aktivo, ki bi jo banka imela, če v izbrani finančni organizaciji ne bi imela kapitalskega deleža. v označuje vrednost finančne organizacije, katere delež banka kupuje.

Poglejmo si nekoliko podrobneje ocene iz slike 6. Vse ocene so v odstotnih točkah. Označimo trenutno kapitalsko ustreznost banke s $ku=k'/t'$. Naj ima banka v izbrani finančni organizaciji delež v višini x odstotkov oz. c tolarjev (x oz. c je lahko tudi 0). Definirajmo:

če je $x \leq 10\%$: $k = k'$ in $t = t' - c$

če je $x > 10\%$: $k = k' + c$ in $t = t'$

Če zapišemo še $\bar{k}u = k/t$, smo s tem definirali tisto kapitalsko ustreznost, ki bi jo banka imela, če v izbrani finančni organizaciji ne bi imela kapitalskega deleža.

- *skok*

Velikost skoka oz. zmanjšanja kapitalske ustreznosti pri prehodu meje 10% deleža banke v kapitalu finančne organizacije, lahko ocenimo kot³⁰:

$$\text{skok} \doteq 10 \frac{v}{t} (1 - \bar{k}u) \quad (3)$$

Ker so kapitalske ustreznosti slovenskih bank med približno 10% in 30%, se skok oz. večje zmanjšanje kapitalske ustreznosti, pri povečanju deleža v kapitalu finančne organizacije na več kot 10%, pojavi pri vsaki banki.

³⁰ Izračun ocene zmanjšanja kapitalske ustreznosti pri prehodu meje 10% (v odstotnih točkah):

$$\begin{aligned} \text{skok} &= \lim_{v \rightarrow 0} \left(\frac{k}{t+10\%v} * 100 - \frac{k-10\%v-d}{t} * 100 \right) = \frac{t*k - (t+0,1*v)*(k-0,1*v)}{(t+0,1*v)*t} * 100 \\ &= \frac{0,1*v}{t} * \left(1 - \frac{k}{t+0,1*v} \right) * 100 \doteq 10 * \frac{v}{t} * (1 - \bar{k}u) \end{aligned}$$

Podatki za slovenske banke kažejo, da $0,1*v$ ne predstavlja več kot $0,002*t$, zato smo v zgornji izpeljavi poenostavili, da je $t+0,1*v$ enako t . Tudi če bi banke v prihodnje bolj koncentrirale svoje lastništvo, je oceno še vedno smiselno uporabljati, saj nam omogoča, da pridemo do preprostih pravil, ki dobro opišejo gibanje kapitalske ustreznosti.

- *na levi strani skoka*

Zmanjšanje kapitalske ustreznosti banke, če banka za 1% poveča svoj delež v kapitalu finančne organizacije, ki tudi po povečanju ne bo presešel meje 10%, ocenimo kot ³¹:

$$\Delta ku_{\leq 10\%} \doteq \overline{ku} \frac{v}{t} \quad (4)$$

Tukaj omenimo še, da smo z zgornjo oceno opisali tudi gibanje kapitalske ustreznosti v primeru, ko banka kupuje delež v nefinančni organizaciji.

- *na desni strani skoka*

Zmanjšanje kapitalske ustreznosti banke, če le-ta za 1% poveča svoj delež v kapitalu finančne organizacije, ki že pred povečanjem predstavlja več kot 10% kapitala finančne organizacije izračunamo po naslednjem obrazcu³²:

$$\Delta ku_{>10\%} = \frac{v}{t} \quad (5)$$

Za razliko od prejšnjih dveh primerov, ko smo predstavili ocene, smo tukaj dobili točen rezultat.

3.1.3. Spreminjanje kapitalske ustreznosti pri nakupu

Iz vseh treh ocen vidimo, da je za ocenjevanje gibanja kapitalske ustreznosti pri nakupih (oz. prodajah) ključno razmerje med vrednostjo finančne organizacije in tveganju prilagojeno aktivo banke. Pri tem velja, večja kot je vrednost finančne organizacije in manjša kot je tveganju prilagojena aktiva banke, hitreje se zmanjšuje kapitalska ustreznost banke pri povečevanju deleža v finančni organizaciji. Lahko torej rečemo, da je

$$|\Delta ku| = f(k, t, v) \quad (6)$$

Vpliv kapitala banke je pri tem spremenljiv. Če banka ne poveča deleža v kapitalu finančne organizacije na več kot 10%, se bo kapitalska ustreznost banke zmanjševala hitreje, čim večji je njen kapital. Na sam skok pri prehodu meje 10% ima kapital ravno nasproten vpliv. Čim večji je kapital banke, tem manjši bo skok. Ko banka poveča svoj delež v finančni organizaciji na več kot 10%, kapital banke ne vpliva več na zmanjšanje kapitalske ustreznosti pri nadaljnjem povečevanju deleža banke v kapitalu finančne organizacije.

Iz obeh ocen zmanjševanja kapitalske ustreznosti na levi in desni strani skoka vidimo, da je razmerje med zmanjšanjem na levi in na desni strani skoka ob 1% povečanju deleža približno enako (začetni) kapitalski ustreznosti \overline{ku} .

³¹ Ocena zmanjšanja kapitalske ustreznosti (v odstotnih točkah) pri povečanju kapitalskega deleža, ki tudi po nakupu ne bo večji od 10%:

$$\begin{aligned} \Delta ku_{\leq 10\%}(x) &= \frac{k}{t+x*v} * 100 - \frac{k}{t+(x+0.01)*v} * 100 = \frac{0.01*k*v}{(t+x*v)*(t+(x+0.01)*v)} * 100 \doteq \\ &\doteq \frac{v}{t} * \overline{ku} \end{aligned}$$

Ker smo na levi strani skoka je x manjši od 0.1. V prejšnji točki pa smo pojasnili zakaj lahko poenostavimo in namesto $t + 0.1*v$ pišemo kar t .

³² Ocena zmanjšanja kapitalske ustreznosti (v odstotnih točkah) pri 1% večjem kapitalskem deležu, ki je bil že pred nakupom večji od 10%:

$$\Delta ku_{>10\%}(x) = \frac{k-x*v}{t} * 100 - \frac{k-(x+0.01)*v}{t} * 100 = \frac{0.01*v}{t} * 100 = \frac{v}{t}$$

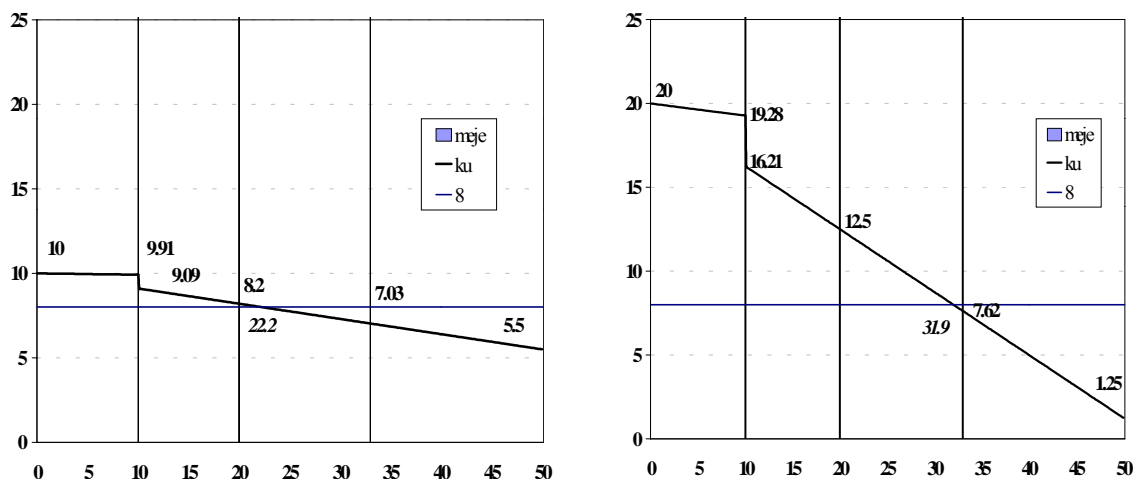
3.1.4. Primer

Vzemimo primer dveh bank, naj bosta to banki V in S. Prvo bi za slovenske razmere lahko uvrstili med velike, drugo med srednje banke. Predpostavimo še, da nobena od obeh bank nima naložb v kapitalski delež druge banke. Poglejmo si, kako bi se spreminjala kapitalska ustreznost banke V, če bi ta kupovala delež v banki S (*tabela 3 levo*) in kako bi se spreminjala kapitalska ustreznost banke S, če bi kupovala kapitalski delež v banki V (*tabela 3 desno*).³³ Kapitalska ustreznost banke, ki je kupljena, v spodnjih dveh tabelah ni prikazana, saj se njene naložbe ne spreminjajo, zato se ne spreminja niti njena kapitalska ustreznost.

Tabela 3: Kapitalska ustreznost (ku) banke V v odvisnosti od njenega deleža v banki S (levo) in banke S v odvisnosti od njenega deleža v banki S (desno)

% nakupa	ku banke V (v %)	razlika (v o.t.)	% nakupa	ku banke S (v %)	razlika (v o.t.)
0	10		0	20	
9	9.92	0.08	9	19.35	0.65
10	9.91	0.01	10	19.28	0.07
10.1	9.09	0.82	10.1	16.21	3.07
11	9.01	0.08	11	15.88	0.33
12	8.92	0.09	12	15.5	0.38
20	8.2	0.72	20	12.5	3
33	7.03	1.17	33	7.62	4.88
50	5.5	1.53	50	1.25	6.37
22.2	8		31.9	8	

Slika 7: Kapitalska ustreznost (ku) banke V v odvisnosti od njenega deleža v banki S (levo), oziroma banke S v odvisnosti od njenega deleža v banki V (desno)

Zato, da lahko dobro razumemo gibanje kapitalske ustreznosti v primeru nakupa je dovolj, če poznamo vrednosti iz petih vrstic zgornje tabele, kjer nakup predstavlja 9 do 12 odstotkov finančne organizacije. Poleg tega navajamo še podatke za primer, ko predstavlja naložba

³³ Opombe: v *tabeli 3* in na *sliki 7* prikazane rezultate smo dobili z obrazcem (2), kjer smo levo uporabili naslednje podatke: $k = 20$, $t = 200$, $v = 18$ in desno: $k = 16$, $t = 80$, $v = 30$ (merjeno v mlrd SIT).

20%, 33% in 50% kapitala, v to skupino spada še 10% delež. To so namreč deleži, pri katerih mora banka dobiti dovoljenje Banke Slovenije, da lahko pridobi tolikšen delež. V zadnji vrstici tabele je prikazan maksimalni delež, ki ga lahko pridobi banka v izbrani organizaciji, ne da bi pri tem njena kapitalska ustreznost padla pod minimalno dovoljeno, to se pravi pod 8%.

Povdarjene številke v tabelah se nanašajo na ocene iz *slike 6*. Vidimo, da se kapitalska ustreznost banki z vsakim njenim nakupom zmanjša. Še posebej hitro se prične zmanjševati, ko delež banke v finančni organizaciji preseže mejo 10% kapitala. Banki V se v tem primeru z vsakim odstotkom, ki ga pridobi v banki S, ko v njej že ima vsaj 10%, kapitalska ustreznost zmanjša za 0,09 odstotne točke (na desni strani skoka). Če svoj delež v banki V preko meje 10% povečuje banka S, se njena kapitalska ustreznost zmanjša za 0,38 odstotne točke, ob vsakem povečanju deleža za 1%. Vidimo, da je zmanjšanje dosti manjše, dokler meja 10% ni presežena. In sicer 0,01 odstotne točke, če V kupuje S (po oceni iz *slike 6* bi bilo zmanjšanje 0,009 odstotne točke) in za 0,07 odstotne točke, če S kupuje V (oz. 0,076 po oceni iz *slike 6*). Pri povečanju deleža na več kot 10% opazimo skok oz. večje zmanjšanje kapitalske ustreznosti. V primeru, ko banka S kupuje banko V, se njena kapitalska ustreznost pri tem skoku zmanjša za 3,07 odstotne točke (oz. za 3,04 o.t. po oceni iz *slike 6*), medtem ko se banki V zmanjša le za 0,82 odstotne točke (oz. za 0,81 o.t. po oceni iz *slike 6*). Skok pri prehodu meje 10% se pojavi pri vseh bankah, še posebej velik pa je v primeru, če manjša banka kupuje večjo banko oz. finančno organizacijo.

3.1.5. Kapitalska ustreznost celotnega bančnega sistema pri nakupih

S simulacijami različnih nakupov smo lahko videli, da posamezen nakup na kapitalsko ustreznost bančnega sistema nima bistvenega vpliva. Vendar, če opazujemo vse nakupe, ki so izvedeni v enem letu, njihov pomen ni več zanemarljiv. V spodnji tabeli vidimo, za koliko je bila zaradi naložb bank v druge banke, finančne ali nefinančne organizacije v enem letu manjša kapitalska ustreznost celotnega bančnega sistema in v povprečju kapitalska ustreznost posamezne banke:

Tabela 4: Vpliv naložb bank v kapitalske deleže finančnih in nefinančnih organizacij na kapitalsko ustreznost sistema

	ku_{sistema}	ku_{sistema} brez naložb	razlika	razlika (v%)	Φ razlika po bankah
jun.99	14.64	17.57	2.93	16.7	1.08
dec.99	13.96	16.3	2.34	14.4	0.69
jun.00	13.59	16.48	2.89	17.6	0.99
dec.00	13.49	16.09	2.61	16.2	0.82
povprečje	13.92	16.61	2.69	16.23	0.90

Opomba: kapitalske ustreznosti so izražene v odstotkih in razlike v odstotnih točkah, če ni drugače označeno.

V tabeli vidimo, da bi se junija 2000 brez upoštevanja naložb bank v kapitalske deleže finančnih in nefinančnih organizacij, kapitalska ustreznost sistema glede na december 1999 povečala in da so naložbe pomembno prispevale k ohranjanju trenda zmanjševanja kapitalske ustreznosti. Zaradi naložb bank v kapitalske deleže finančnih in nefinančnih organizacij se je v zadnjem letu kapitalska ustreznost posamezne banke v povprečju zmanjšala za 0,9 odstotne točke, medtem ko kapitalska ustreznost bančnega sistema v povprečju za 2,7 odstotne točke oz. 16,2%. Čeprav razmeroma stabilen, je ta delež visok, kar pomeni, da poznavanje vpliva nakupov, pomembno prispeva k večji varnosti v sistemu in boljšemu razumevanju gibanja kapitalske ustreznosti.

Na koncu omenimo, da na kapitalno ustreznost bank vplivajo tudi njihovi posredni nakupi deležev v finančnih organizacijah. Pri opisu odbitnih postavk za kapital smo povedali, da v primeru, ko vsota neposredne in posredne naložbe banke v finančno organizacijo preseže 10% osnovnega kapitala te organizacije, neposredno naložbo odštejemo od kapitala banke. Pri povečevanju posredne naložbe se bo kapitalna ustreznost banke (kot tudi sistema) zmanjšala le v primeru prehoda meje 10%, v vseh ostalih primerih se ne bo spremenila. Ugotovitve so pri posrednih nakupih (oz. prodajah) torej podobne kot pri neposrednih, vendar je vpliv na gibanje kapitalne ustreznosti manjši, saj se povečuje posredna naložba, medtem ko se odšteje od kapitala ali prišteje k tveganju prilagojeni aktivni vedno le neposredna naložba.

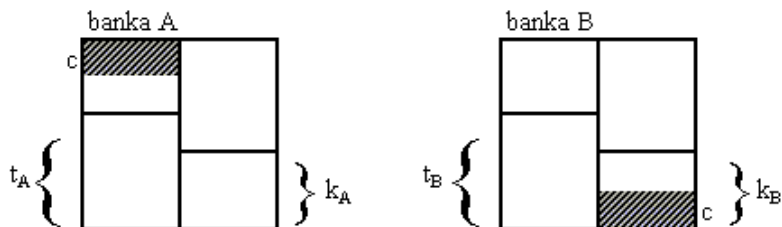
3.2. Združitve bank

O združitvi govorimo takrat, ko iz dveh ali več bank nastane ena sama, pri čemer delničarji v dogovorjenem razmerju medsebojno zamenjajo delnice bank in jih nato pretvorijo v delnice nove banke. Če ena banka pridruži drugo banko, govorimo o pripojitvi, medtem ko o spojitvah govorimo v primeru, ko z združitvijo bank (ponavadi precej enakovrednih) nastane povsem nova banka. Vendar v nadaljevanju pripojitev in spojitev ne bomo ločevali, saj na sam izračun kapitalne ustreznosti to nima vpliva. Banko, ki nastane po združitvi bomo vedno označevali z imenom »nova«.

3.2.1. Združitev dveh bank

Pri združitvi moramo, predno seštejemo kapitale in tveganju prilagojene aktivne bank, ki se združujejo, poravnati njihove medsebojne terjatve in obveznosti.

Poglejmo primer. Imamo banki A in B, ki nimata naložb v drugih finančnih ali nefinančnih organizacijah in nobena druga finančna organizacija nima naložb v teh dveh bankah. Naj ima banka A v banki B kapitalski delež v višini c tolarjev, ki predstavlja x odstotkov kapitala banke B.

Začetne kapitalne ustreznosti poznamo. Če je $x > 10\%$ kapitala banke B je

$$ku_A = \frac{k_A - c}{t_A} \quad ku_B = \frac{k_B}{t_B} \quad ku_{\text{sistema}} = \frac{k - c}{t} ,$$

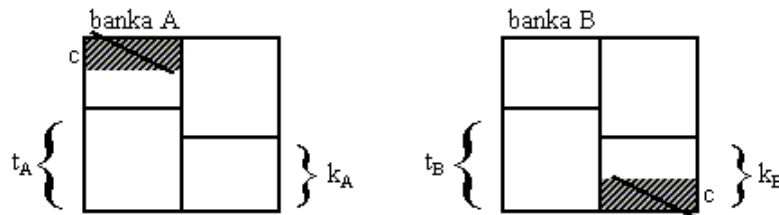
če je $x \leq 10\%$ kapitala B je

$$ku_A = \frac{k_A}{t_A + c} \quad ku_B = \frac{k_B}{t_B} \quad ku_{\text{sistema}} = \frac{k}{t + c} ,$$

kjer je $k = \sum_i k_i$ in $t = \sum_i t_i$ in i teče po vseh bankah.

Pri tem predpostavljamo, da so za vse ostale banke v sistemu njihove naložbe v finančne in nefinančne organizacije že upoštevane v k_i in t_i .

Predno seštejemo kapitala obeh bank in njuni tveganju prilagojeni aktivni, moramo poravnati še njune medsebojne terjatve in obveznosti, kar pomeni, da zmanjšamo kapital banke B in aktivo banke A za c .

Tveganju prilagojena aktiva banke A, ki jo upoštevamo kot del tveganju prilagojene aktive nove združene banke se zmanjša le v primeru, ko c predstavlja manj kot 10% kapitala banke B. Ne glede na to ali c predstavlja več ali manj kot 10% kapitala B, je

$$ku_{nova} = \frac{k_A + k_B - c}{t_A + t_B} \quad \text{in} \quad ku_{sistema} = \frac{k - c}{t}$$

To pomeni, da se bo v primeru, ko druge banke nimajo naložb v kapitalne deleže bank, ki se združujejo, kapitalna ustreznost celotnega bančnega sistema bodisi zmanjšala ali pa bo ostala nespremenjena. Kapitalna ustreznost sistema se zaradi same združitve zmanjša le, če med bankami, ki se združujejo, obstajata vsaj dve, tako da ima ena v drugi manj kot 10% delež.

V primeru smo predpostavljali, da banki A in B nimata naložb v kapitalne deleže drugih finančnih organizacij. Vendar tudi, če bi banki takšne deleže imeli, bi to za združeno banko kot tudi za celoten sistem pomenilo kvečjemu dodatno zmanjšanje kapitalne ustreznosti.

Zgoraj opisanemu postopku izračuna kapitalne ustreznosti sledimo tudi v primeru združitve več bank, vendar je kljub temu včasih težko vnaprej oceniti kapitalno ustreznost združene banke. Pri tem si lahko pomagamo z oceno:

$$ku_{nova} \approx \sum_i \frac{t_i}{\sum_k t_k} ku_i, \quad (7)$$

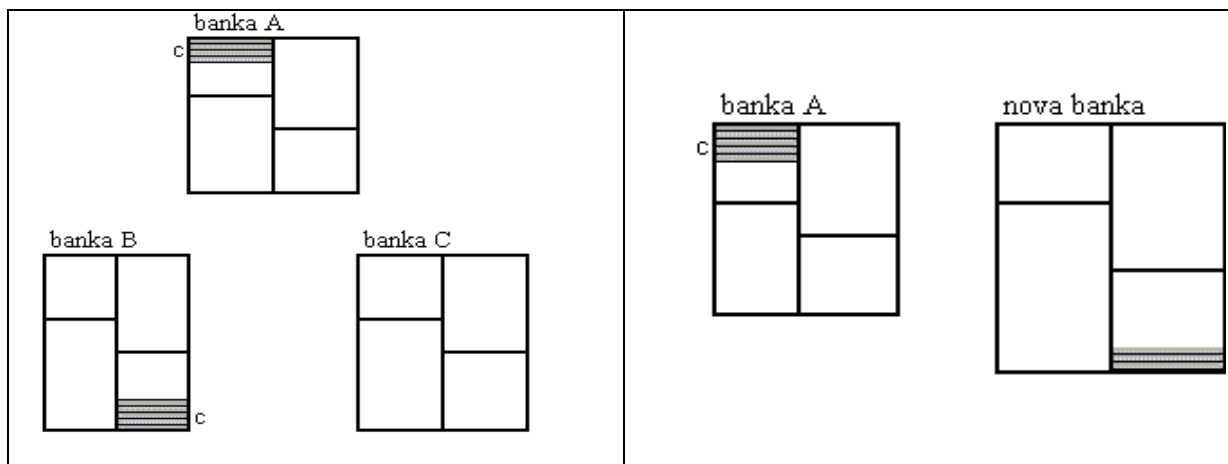
kjer so ku_i kapitalne ustreznosti ter t_i in t_k tveganju prilagojene aktive bank, ki so se združile. Ta približek bo tem bolj natančen, čim manj so imele banke medsebojnih naložb in skupnih naložb v druge finančne družbe.

3.2.2. Zakaj se kapitalna ustreznost po združitvi lahko poveča?

Moramo se zavedati, da se lahko v primeru združitve spremenijo odbitne postavke in zato kapitalna ustreznosti, tudi bankam, ki v združitvi neposredno ne sodelujejo. Oglejmo si primer, ko se kapitalna ustreznost banki, ki pri združitvi ne sodeluje poveča.

Imamo sistem treh bank A, B in C (glej spodaj levo). Banka A naj ima v B kapitalni delež c , ki predstavlja več kot 10% kapitala banke B. Ta naložba je torej odbitna postavka za kapital banke A, njena kapitalna ustreznost je potem:

$$ku_A = \frac{k_A - c}{t_A}$$

Recimo, da se banka C združi z banko B (glej zgoraj desno). Če c v združeni banki predstavlja manj kot 10% kapitala, ta naložba ni več odbitna postavka za kapital, ampak se prišteje k tveganju prilagojeni aktivni A.

$$ku_A = \frac{k_A}{t_A + c}$$

Kapitalska ustreznost banke A se poveča. V tem primeru se poveča tudi kapitalska ustreznost celotnega bančnega sistema.

3.2.3. Ocena spremembe kapitalske ustreznosti sistema po združitvi bank

S simulacijami nekaj najbolj verjetnih združitvev smo lahko ugotovili, da se kapitalska ustreznost sistema po posamezni združitvi le malo spremeni – zelo redko več kot za desetinko odstotne točke³⁴.

Medtem ko se pri nakupih spreminja zgolj kapitalska ustreznost banke, ki delež kupuje oz. prodaja, imajo združitve veliko širši vpliv. V prejšnjih dveh razdelkih smo videli, da se zaradi same združitve kapitalska ustreznost celotnega bančnega sistema zmanjša ali ostane nespremenjena. Vendar se lahko zaradi vpliva združitve na banke, ki pri združitvi neposredno ne sodelujejo, kapitalska ustreznost sistema po združitvi tudi poveča. Poznamo torej dva dejavnika, ki vplivata na kapitalsko ustreznost sistema, vendar ne v isti smeri. Zanima nas njun neto učinek. Pomagamo si tako, da skušamo oceniti spodnjo in zgornjo mejo in tako določiti interval, znotraj katerega se bo gibala kapitalska ustreznost sistema ne glede na to, katero in koliko združitvev izberemo.

Pokažemo lahko, da bo po katerikoli združitvi kapitalska ustreznost sistema večja, kot bi bila v primeru združitve vseh bank – $ku_združitve$ ³⁵ – in manjša od kapitalske ustreznosti sistema po združitvi, po kateri nobena naložba banke v drugo banko ne bi bila več odbitna postavka za kapital, ampak bi vse postale del tveganju prilagojene aktive – ku_zm ³⁶. Poglejmo si, kako sta se ti dve kapitalski ustreznosti gibali v obdobju junij 1999 – december 2000. Rezultati so predstavljeni v *tabeli 5*.

³⁴ Medtem ko se lahko kapitalska ustreznost banke po pripojitvi spremeni tudi za več odstotnih točk.

³⁵ Pokazali smo, da sama združitve pomeni zmanjšanje ali kvečjemu ohranjanje kapitalske ustreznosti sistema ($ku_{sistema}$). Še dodatno zmanjšanje lahko prispeva koncentriranje naložb v finančnih organizacijah. Da bi se $ku_{sistema}$ lahko povečala, bi potrebovali banko, ki ne sodeluje pri združitvi, vendar po združitvi vseh bank, take banke v sistemu ni. Zato je $ku_združitve$ spodnja meja.

³⁶ Na ta način upoštevamo največji možni posredni vpliv združitve na kapitalske ustreznosti tistih bank, ki pri združitvi neposredno ne sodelujejo.

Tabela 5: Kapitalska ustreznost sistema in kapitalska ustreznost sistema po združitvi vseh bank za obdobje junij 1999 – december 2000

	ku_združitve (v %)	ku_sistema (v %)	ku_zm (v %)	razlika (v o.t.) ⁽¹⁾	razlika (v o.t.) ⁽²⁾
jun.99	14.41	14.64	15.63	0.23	0.99
dec.99	13.81	13.96	14.9	0.15	0.94
jun.00	13.25	13.59	14.5	0.34	0.91
dec.00	13.35	13.49	14.64	0.14	1.15
povprečje	13.71	13.92	14.92	0.22	1.00

Opombe: ⁽¹⁾ razlika med ku_sistema in ku_združitve, ⁽²⁾ razlika med ku_zm in ku_sistema.

V tabeli vidimo, da bi bila v izbranem obdobju *ku_združitve* v povprečju za 0,22 odstotne točke oz. nekaj manj kot 2% manjša in *ku_zm* v povprečju za 1 odstotno točko večja od kapitalske ustreznosti sistema. To pomeni, da bi se v opazovanem obdobju kapitalska ustreznost bančnega sistema, ne glede na to katera združitve bi se izvedla, v povprečju gibala znotraj intervala dolžine 1,2 odstotne točke ([13,7%, 14,9%]).

4. ZAKLJUČEK

Skušali smo osvetliti dve stvari. Izpostavili smo glavna obdobja in značilnosti gibanja kapitalske ustreznosti slovenskih bank v preteklih letih in analizirali, kako se pričakovano povezovanje bank preko nakupov in združitvev bank odraža na njihovi kapitalski ustreznosti.

Gibanje kapitalske ustreznosti, ki se je zelo razlikovalo po razdobjih, je bilo posledica večjega števila dejavnikov, ki so prevladovali v različni meri. Pri tem lahko izpostavimo intenzivno dokapitalizacijo bank do konca decembra 1995. V tistem obdobju je imela najpomembnejši posredni vpliv Banka Slovenije, ki je s takratno novo regulativo, s katero je zvišala minimalen kapital potreben za opravljanje poslovanja, sprožila dokapitalizacijo bank. Drug dejavnik je bila živahna kreditna aktivnost v obdobju od druge polovice leta 1997 dalje. Ta se je pri prebivalstvu umirila v drugi polovici leta 1999 (po uvedbi davka na dodano vrednost), pri podjetjih pa v sredini leta 2000. Dodatno je na padanje kapitalske ustreznosti vplivalo stalno »metodološko zaostrovanje« s strani Banke Slovenije, tako na strani ovrednotenja kapitala, kot uvrščanja postavk v tveganju prilagojeno aktivno, česar sicer nismo posebej izpostavljali.

Glede na umiritev padanja kapitalske ustreznosti v zadnjem obdobju (do marca 2001) je potrebno izpostaviti razlike, ki obstajajo med bankami in skupinami bank. Mislimo na razlike v velikosti, strukturi kapitala in tveganju prilagojene aktivne in s tem razlike v višini kapitalske ustreznosti. Te razlike, v kolikor bi ostale nespremenjene, omejujejo banke predvsem pri povečevanju naložb v druge banke bodisi zaradi tega, ker so nekatere premajhne ali pa ker že imajo (glede na njihov kapital) velike naložbe v druge banke ali finančne organizacije.

V teku je konsolidacija znotraj največje bančne skupine v Sloveniji, nekatere banke nameravajo tudi razširiti obseg poslovanja na tuje trge ali pa so nameravale kupiti večje deleže v drugih bankah. Dodatna spodbuda k pospeševanju konsolidacije v zadnjem obdobju sta še večja konkurenca tujih bank in privatizacija domačih bank. V takih razmerah postaja minimalna kapitalska ustreznost regulativna omejitev, ki ji je potrebno posvetiti vedno večjo pozornost. Zato smo - *seveda v okviru nekaterih omejitev in poenostavitvev* - ocenjevali vpliv povezovanja bank na kapitalsko ustreznost bank in bančnega sistema.

Ko smo govorili o povezovanju bank, smo ločili dva osnovna načina povezovanja: *nakup* kapitalskega deleža v finančni organizaciji in *združitvev* z zamenjavo delnic. Predstavili smo

dva sklopa ocen, ki opredelita spremembo kapitalne ustreznosti posamezne banke in celotnega bančnega sistema v primeru nakupa oz. združitve.

V primeru ko banka *kupi* kapitalni delež v finančni ali nefinančni organizaciji smo ugotovili, da na zmanjšanje kapitalne ustreznosti banke odločilno vpliva razmerje med vrednostjo organizacije, ki jo banka kupuje in tveganju prilagojeno aktivno banke v/t , medtem ko je vpliv kapitala banke manjši in spremenljiv.

$$|\Delta ku| = f(k, t, v)$$

V primeru združitve smo pokazali, da bo kapitalna ustreznost banke po združitvi približno enaka tehtani vsoti kapitalnih ustreznosti bank, ki so se združile, kjer so uteži v vsoti določene na podlagi tveganju prilagojenih aktiv teh bank.

Ko govorimo o celotnem bančnem sistemu, več tveganja prinašajo nakupi. V opazovanem obdobju (junij 1999 – december 2000) smo lahko vpliv nakupov oz. prodaj omejili na interval dolžine 8,6 odstotne točke, medtem ko vpliv združitve na interval dolžine 1,2 odstotne točke³⁷. Poleg tega smo lahko videli, da so v juniju 2000 naložbe bank v kapitalne deleže drugih organizacij odločilno prispevale k ohranjanju padanja kapitalne ustreznosti bančnega sistema, saj bi slednja brez upoštevanja naložb bank v kapitalne deleže drugih organizacij v tem obdobju sicer zrasla.

Rečemo lahko, da sta bančni sistem oz. njegova kapitalna ustreznost precej neobčutljiva na združitve in da so predvsem nakupi tisti, katerih vpliv je težje predvideti. Vendar se moramo pri tem zavedati, da bi se tudi občutljivost na združitve lahko bistveno povečala, če bi banke zelo razpršile svoje naložbe, tako da bi imele v finančnih organizacijah manj kot 10% deleže.

Pred očmi pa je potrebno imeti spremembe, ki bodo veljale od junija 2002 dalje. V zvezi s tem velja poudariti, da bo prišlo do implementacije evropskih direktiv (CAD I in CAD II in t.i. "netting direktive") oziroma do vključitve tržnih tveganj in dodatnega (Tier 3) kapitala v izračun kapitalne ustreznosti. Po drugi strani se predvidevajo tudi spremembe v priporočilih Baselskih standardov in posledično evropskih direktiv. Vendar lahko z gotovostjo trdimo, da bodo dane omejitve na strani kapitala in obseg v tveganju prilagojene aktivne še naprej v največji meri vplivale na gibanje količnika kapitalne ustreznosti.

LITERATURA IN VIRI:

Banka Slovenije: Knjigovodski (mesečni) podatki bank in polletni oz. četrtni podatki o kapitalni ustreznosti bank

Bueschgen H.E.: *Das kleine Banklexikon*, Verlag Wirtschaft und Finanzen GmbH, Duesseldorf, 1997 str. 711

Mishkin F. S.: *The Economics of Money, Banking and Financial Markets*, 6. izd., International edition Columbia University 2001, 225 str.

Sklepi Banke Slovenije o izračunu kapitala, kapitalnih zahtev in kapitalne ustreznosti bank in hranilnic (Ur. l., št. 32/99, 122/00, 16/01)

The New Basel Capital Accord: an explanatory note, Basel Committee on Banking Supervision, 2001

Karacadag C., Taylor M. W.: *The New Capital Adequacy framework: Institutional Constraints and Incentive Structures* v: IMF Working Papers, Washington, junij 2000, 9 str.

³⁷ V opazovanem obdobju bi se, ne glede na to, kateri nakup oz. prodaja bi se izvedla, kapitalna ustreznost bančnega sistema gibala znotraj intervala [8%, 16,6%] dolžine 8,6 odstotne točke (8% je zakonsko določena spodnja meja za kapitalno ustreznost banke in zato tudi za kapitalno ustreznost bančnega sistema). Po katerikoli združitvi pa bi se gibala znotraj intervala [13,7%, 14,9%] dolžine 1,2 odstotne točke.